

ΧΡΥΣΟΥΛΑ Ι. ΜΑΚΡΗ

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ Μ. Γ. ΜΕΡΑΚΛΗ

Κύριος ομιλητής της αποψινής εκδήλωσης, που αφιερώνεται στα Εκατόχρονα της Λαογραφίας, είναι ο καθηγητής κ. Μιχαήλ Γ. Μερακλής.

Όταν ο καθηγητής κ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης μου πρότεινε να παρουσιάσω εν συντομία το βίο και το έργο του, ένωσα δέος· σκέφτηκα, ότι είναι δύσκολο να χωρέσει ένα τόσο σημαντικό έργο σε μια εισήγηση λίγων λεπτών της ώρας και άλλωστε γνώριζα καλά από την επί σειρά ετών θητεία μου στο Πανεπιστήμιο, τη σεμνότητα και το ήθος του. Πώς θα μπορούσα να ανταποκριθώ;

Ο κ. Μερακλής δεν υπήρξε δάσκαλός μου στο Πανεπιστήμιο, με τη στενή, του όρου έννοια. Ωστόσο μου παρείχε γνώσεις, όπως και σε πολλούς άλλους μέσα από τις σελίδες του γραπτού έργου του και μου διαμόρφωνε το ήθος, όταν η αγαπημένη μου καθηγήτρια και καλή του φίλη Μαρία Μαρκαντώνη αναφερόταν πολλές φορές στην τακτική που ακολουθούσε σε καθημερινές, απλές ή πολύπλοκες διεργασίες. Έρθαμε, όμως, πιο κοντά την περσινή χρονιά, όταν σε μια δύσκολη επαγγελματική στιγμή, σ' εκείνον αναζήτησα καθοδήγηση και ενθάρρυνση και εκείνος μου την πρόσφερε απλόχερα.

Δεν θέλω να αναφερθώ στον κ. Μερακλή, παρουσιάζοντας ένα τυπικό χρονολόγιο της εργογραφίας του και των τιμητικών διακρίσεων που έλαβε, όπως αυτά που δημοσιεύονται στις πρώτες σελίδες ή στα οπισθόφυλλα των βιβλίων· θα επικεντρώσω το λόγο μου σε σημαντικές δικές του ενέργειες που έδωσαν ιδιαίτερη θέση και αίγλη στην επιστήμη της Λαογραφίας. Και είναι ακριβώς αυτό, που νομίζω, ότι μας κάνει να νιώθουμε ευγνωμοσύνη προς τον άνθρωπο και επιστήμονα καθηγητή, όσοι αγαπάμε και ασχολούμαστε με τη Λαογραφία.

Αναλυτικότερα, όταν το 1975 εξελέγη τακτικός καθηγητής Λαογραφίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, του οποίου διετέλεσε κοσμήτορας και πρύτανης, ξεκίνησε μια σειρά προσπαθειών, με απώτερο σκοπό να δώσει στη Λαογραφία το κύρος και την αυτονομία της, δημιουργώντας μια επιστήμη ακμαία, με προοπτική και μέλλον. Έτσι, δύο χρόνια αργότερα, ιδρύθηκε με νόμο το Λαογραφικό Μουσείο και Αρχείο της Φιλοσοφικής Σχολής, ενταγμένο στην τότε έδρα της Λαογραφίας. Με την κατάκτηση της ενιαίας Φιλοσοφι-

κής Σχολής του εν λόγω Πανεπιστημίου σε τρία ανεξάρτητα Τμήματα και την ένταξη της Λαογραφίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, μετά από αίτησή του, θεωρώντας ότι εκεί είναι ο φυσικός της χώρος, ιδρύθηκε για πρώτη φορά σε Ελληνικό Πανεπιστήμιο **αυτοτελής Τομέας Λαογραφίας** (1985), ο οποίος στελεχώθηκε αποκλειστικά με δικούς του διδάκτορες.

Είναι ο πρώτος καθηγητής Λαογραφίας που εισάγει συστηματικά στην εξέταση των λαογραφικών φαινομένων την ιστορική και κοινωνική παράμετρο και προωθεί τους προσανατολισμούς της επιστήμης με τη συνδυαστική μελέτη των ιστορικών, κοινωνικών και σύγχρονων δεδομένων, υποστηρίζοντας και στηρίζοντας τη διδασκαλία και την έρευνα της Λαογραφίας, στις δύο εκδοχές της:

— Ως **Λαογραφία της συνέχειας**, θέμα με το οποίο σχετίζεται και η αποψινή διάλεξή του, και

— Ως **Λαογραφία του παρόντος**, ένα είδος λαογραφίας που εξετάζει τον χρονικά νεώτερο και σύγχρονο λαϊκό πολιτισμό.

Το 1990, αποδέχθηκε με χαρά τη μετάκλησή του στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, για να διδάξει Κοινωνική Λαογραφία στους μελλοντικούς δασκάλους, θεωρώντας, όπως ακριβώς και ο Νικόλαος Πολίτης, για τον οποίο ο ίδιος θα μιλήσει στη συνέχεια, ότι είναι έργο μεγάλης παιδαγωγικής και εθνικής σημασίας η προσφορά της διδασκαλίας της Λαογραφίας στους λειτουργούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Πέτυχε, έτσι, να μεταλαμπαδεύσει το πάθος του για το λαϊκό πολιτισμό και σε έναν άλλο χώρο, εκτός της Φιλοσοφικής, σε μία ακόμη εκπαιδευτική κοινότητα, αυτή των δασκάλων.

Υποστήριξε και συμπαραστάθηκε όσο λίγοι καθηγητές, όχι μόνο στους μεταπτυχιακούς φοιτητές του, στα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων και Αθηνών, αλλά και σε πολλούς νέους επιστήμονες από άλλες πανεπιστημιακές σχολές της χώρας, που ζήτησαν τη βοήθειά του, μώνοντας τους στη μαγεία του λαϊκού πολιτισμού, ώστε να μπορεί σήμερα να υπερηφανεύεται ότι διαμόρφωσε και ενεργοποίησε μια νέα επιστημονική γενιά, οι περισσότεροι από τους οποίους κατέχουν πανεπιστημιακές και άλλες επίζητες θέσεις στην κοινωνία.

Οι προσπάθειές του για την ανάδειξη της Λαογραφίας συνεχίζονται και εκτός Ελληνικού χώρου. Αξίζει να αναφερθεί η επιτυχής παρέμβασή του στις διεθνείς συζητήσεις για την αντικατάσταση του όρου «Λαογραφία», με τον όρο «Ευρωπαϊκή Εθνολογία» και την παράλληλη διατήρηση της τοπικής ονομασίας, όπου ο κ. Μερακλής υπερασπίστηκε με σθένος τον όρο «Λαογραφία». Υποστήριζε δηλαδή στις επιστημονικές αυτές συναντήσεις με επιχειρήματα πειστικά, μοναδικά και αποτελεσματικά ότι η λέξη «έθνος» έχει για τους Ευρωπαίους επιστήμονες τη σημασία που είχε η λέξη στην αρχαία Ελληνική, δηλ. της ομάδας, της μη συνειδητής ιδεολογικά π.χ. «έθνος νεκρών», «έθνος μελισσών»,

«έθνος Αχαιών», ενώ, αντίθετα, η λέξη «λαός» περιλαμβάνει τις κοινωνικές ομάδες με ιστορικό παρελθόν.

Παρ' όλο που είπα ότι δεν θα αναφερθώ στις διακρίσεις που έλαβε και στο συγγραφικό του έργο, δεν μπορώ να παραλείψω τη βράβευσή του με το Ευρωπαϊκό βραβείο Herder απ' το Πανεπιστήμιο της Βιέννης, ως φυσική κορύφωση της αναγνώρισης των αδιάκοπων προσπαθειών του να κάνει τη Λαογραφία επισημική ακμαία και ανθηρή, αφού άλλωστε βραβεύτηκε με την αιτιολογία «ότι με το έργο του έδειξε στην Ελληνική Λαογραφία, το δρόμο προς μια σύγχρονη επισημότητα του πολιτισμού και πρόσφερε σημαντικές συμβολές στη λαϊκή λογοτεχνία και στην Ελληνική και διεθνή έρευνα του παραμυθιού».

Εξάλλου και το ογκωδέστατο συγγραφικό του έργο, τον ίδιο σκοπό υπηρετεί και αποτελεί αδιαμφισβήτητη απόδειξη για το στόχο που έχει θέσει, δηλαδή την ανύψωση της Λαογραφίας.

Θα κλείσω με αυτό που λέγεται, ότι ο άξιος και επιτυχημένος πανεπιστημιακός δάσκαλος κρίνεται από δύο πράγματα: *Από την προσφορά του στην επισημότητα, και από το αν θα καταφέρει να διαμορφώσει ειδικούς, αντάξιους συνεχιστές του.*

Και ο κ. Μερακλής πέτυχε και στα δύο.

Βιβλιογραφία

- Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, «Ο καθηγητής της Λαογραφίας Μ. Γ. Μερακλής και το επιστημονικό έργο του». ΘΗΤΕΙΑ: Τιμητικό Αφιέρωμα στον Καθηγητή Μ. Γ. Μερακλή, Αθήνα 2002, σ. 15-70.
- Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, «Ο καθηγητής Μ.Γ. Μερακλής και η Κοινωνική Λαογραφία», στο βιβλίο του: Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 2006 (και β' έκδοση 2008), σ. 37-56.
- Αλεξ. Ζήρας – Άλκη Κυριακίδου – Νέστορος, «Μερακλής Μιχάλης», Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό (Εκδοτική Αθηνών), 6 (1991), σ. 142.
- Μ. Γ. Μερακλής, Η Συνηγορία της Λαογραφίας, Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη, Αθήνα 2004.
- Who is Who της Hubner, στην Ελλάδα, 3^η Έκδοση 2008, Ελβετία 2008, σ. 761.